

Titel: Tiende Afsnit

Citation: "Tiende Afsnit", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-r03-shoot-chptrd1e17873.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1877*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Tiende Afsnit

Lovens Træden i Kraft. Overgangsbestemmelser..... 258-261.

Dissentierende Botum til Lovudkastet af Kommissionens Medlem W. Ussing ... 261-268.

Efter en almindelig orienterende Forhandling overdrog Kommissionen i Foråret 1868, kort efter at den var trådt sammen, medundertegnede Nellemann at udarbejde et foreløbigt Udkast til Hovedpartierne i en Civilproceslov, beregnet på en fuldstændig Gjennemførelse af Mundtlighedsprincippet eller rettere Umiddelbarhedsprincippet, for at dette kunde tjene som Udgangspunkt for videre Forhandlinger. Et fådant Udkast med Motiver blev derpå af ham udarbejdet og efter at have gennemgået en første Behandling blev det i 1869 trykt og tilstillet et betydeligt 'Antal Mænd, der ifølge Embedsstilling eller af anden Grund kunde antages al interessere sig for Lagen, idet Kommissionen anså det for ønskeligt, at der allerede på dette Trin af Forhandlingerne blev givet disse Mænd Adgang til at blive bekendte med Arbejdet og til at udtale sig derom, forsåvidt de selv måtte føle Opfordring dertil. Efterat der søm Følge af denne Foranstaltning fra Forstjellige var fremkommet Betænkninger over Arbejdet, blev Kommissionens Medlemmer opfordrede til at stille Wndringsførstag til Udkastet, for at der på dette Grundlag kunde strides til anden Behandling. Ændringsmstog blev derefter fra førstjellige Sider fremsatte og prøvede. Medens nogle af Kommissionens Medlemmer vel vilde hævde Mundtlighedsprincippet, om end i sorstjelligt Omfang, men der mod flygtede for at gennemføre Umiddelbarhedsprincippet og derfor stillede Ændringsforslag i denne Retning, viste det sig dog, at det langt overvejende Flertal af Kommissionens Medlemmer var enigt med det foreløbige Udsalt deri, at det både var det Principrette og, når dog en gennemgribende Reform skulde sinde Sted i vor Procesmåde, tillige det Hensigtsmæssigste at gjøre Skridtet helt ud; de af

disse Medlemmer stillede Ændringsforslag gik derfor kun ud på at supplere det foreløbige Udkast og indføre førstjellige på den praktiske Udførelse af dets Grundtanke rettede Forbedringer i det. I Vinteren 1869—70 fandt den udførlige anden Behandling Sted, og under denne vedtog hele Kommissionen — med Undtagelse af et enkelt Medlem W. Ussing, der i det Følgende*) færlig har udviklet sit Standpunkt — Udfajtet i dets Hovedgrund. sætninger, dog at dels Ordning af Retsmidlerne imod Landsretternes Domme og de i umiddelbar Forbindelse hermed stående Forhold ikke er tiltrådt af Kommissionens Medlem G. Brock, jfr.' den S. 20 ff. vedføjede Udtalelse af dette Medlem. De senere Forhandlinger have derfor kun drejet sig om dels at udføre Forstaget i den fulde Detajl og fåledes omdanne det fra et foreløbigt Forslag til et fuld« stændigt Lovudkast, egnet til at udgå som Lov, dels at forbedre og fuldkommengjøre det i Enkelthederne.

Dengang da Kommissionen vedtog Hoved« grundsætningerne for nærværende Lovforslag, var den fuldstændige Gjennemførelse af Mundrligheds- eller rettere Umiddelbarheds princippet en forholdsvis ny Tante på Eropas Kontinent. Medens Muudtligheds« princippet« i den sranst-rbinsfe og i den hanno« veranste Proceslobgivning jævelsom i mang foldige nyere Lovudkast vel i alt Væfenligt var gennemført med Hensyn til den egentlige Plædeing, havde det derimod og har endnu i de kontinentale Lande lun i ringe Grad gennemtrængt Bevisførelsen Den nu næsten overalt ved Nævningeinjtutionn i

5°) Se den i Slutningen af Motiverne vedføjede Udtalelse, ligeoverfor hvilken Kommissionens øvrige Medlemmer henholde sig dels til be nærværende Lovudkast ledsagende Moriver, Dels til Motiverne til Udkast til Lov om Domsmagtens Ordning m. m.

Straffeprocessen gennemførte Grundsætning, at al Bevisførelse stal foregå umiddelbart for dem, der skulle domme i Sagen, således at disse Såvidt muligt selv høre Vidners og Sagkyndiges Forklaringer såvelsom Parternes egne Udtalelser angående Sammenhængen, er itte bleven herskende i de kontinentale Proceslove. Derimod er det betjendt, at den engelsk« amerikanske almindelige Ret ligesåvel i Cirnlsom i Kriminalprocesfen lægger Hovedvægten netop på dette Punkt. Vidernes og Parternes Forklaring og Krydsforhøret i det offentlige Retsmøde umiddelbart for de Dømmendes Djne og Bier uogjør der det gennemgående Træk i al Rettergang og betragtes som Sandhedens og Rettens vigtigste Palladium. Det er heller isse på Kontinentet for bleven upåagtet, at en sand og virkelig Gjennemførelse as Umiddelbarhedsprincippet på Ewilprocessjens Område må kræve en Ordning as Bevismaierien, som er analog med den, der i Straffeprocessen anprises som Sandhedens bedste Prøvesten. Fra Videnskabens Standpunkt er der vel neppe længere nogen alvorlig Tvivl om, at ligesom Principerne for den juridiske Vished i civile Sager ere de samme som i kriminelle, således bør også de processuelle Regler for Bevisets Førelse i det Væsentlige have samme Hovedpræg i begge. Når disse simple og nærliggende Betragtninger, skjøndt de, sejrende over gamle Fordomme, nu have tilkæmpet sig en temmelig almindelig Anerkendelse, dog isse førend i de sidste År have erholdt nogen gennemgribende Virkning i de nyeste legislative Bestræbelser ester at reformere Cwilprocessen, ligger dette ganske vift isse i, at man er blind for det Principrigtige og

Konsekvente i dem, men kun i de praktiske Vanskeligheder og Betænkeligheder i andre Retninger, hvormed i>de ere forbundne. Thi endog en overfladisk Betragtning vil vise Enhver, at en jådan fyldigere Gjennemførelse af Munougheospnnclfel sører til et vidtgående Brud med den hele overleverede Proceshevi og derigennem til en dybtgående Lmoannelse>e af Der hele System. Herved er ikke såmeget tænkt på den Ejendommelighed ved den engelsk-amerikanske Ret, at Nævninger

for den allerstørste Del domme i civile Sager ligesåvel som i kriminelle, en Indretning, som i sig selv frembyder mange flere Betænkeligheder end Brugen af Nævninger i Straffesager; thi Umiddelbarhedsprincipet kræver kun, at de, der skulle domme om Beviset, personlig overvære Bevisførelsen, men det medfører isse som nogen nødvendig Konsekvents, at Nævninger og ikke retslærde« Dommere skulle domme om Beviset. Men Hovedsagen er viftnok den, at Umiddelbarhedsprincipets Gjennemførelse med Hensyn til Beviset, selv hvor Bedømmelsen af dette henlægges til de retslærde Dommere, er uforenelig med det overalt på Kontinentet herskende System af Retsmidler, og navnlig med Appel i sammes nuværende Skikkelse. Når der i Bevisspørgsmålet ikke må dommes efter skrevne Akter, men når Dommen om Beviset i Reglen skal hvile på den umiddelbare, oprindelige Erfaren af Vidners og efter Omstændighederne Parters Udtalelser, og når denne Dom ifølge sit Væsen ansees for den sikrere og pålideligere i Modsætning til den, der bygges på den mere afledede Kilde, de skrevne Beretninger om Vidners og Parters Udsagn, så fører dette naturligen til den Konsekvents — som man i Nævningeprocessen rigtigen akcepterer — nemlig, at egentlig Appel i Bevisspørgsmålet ordentligvis må være udelukket. Overfor tilvante Forestillinger og herskende Anskuelse, som sætte Pris på, at og så Bevisspørgsmålet kan underkastes en fuld« stændig Pløvelse eller dog i al Fald en fornyet Overvejelse, må det altså indrømmes, at denne Garanti — hvis det er nogen — i det Væsentlige opføres ved Mundtlighedssystemets fuldstændige Gjennemførelse. Dertil kommer, at adskillige praktiske Ulemper knytte sig til det System, at de Dømmende skulle se og høre Vidnerne og jævnlig også Parterne, navnlig at disse Personer undertiden må foretage lange Rejser for at fremstilles for Retten, hvorved både Tidsspilde og Besvær for Vidner og Udgifter for Parter forårsages. Men til disse Indvendinger må svares, at flere Prøvelser, af hvilke dog ingen trænger ind til det egentlige Kjærnepunkt i Sandyedsudforskningen, nemlig, at de Døm«

mende selv have Lejlighed til at se og høre, i Virkeligheden ikke give så megen Garanti

som een, der gjør dette. Og når denne Sandhed anerkjendes i Krimmalprocessen, hvor dog den højeste Grad af Sikkerhed og Pålidelighed i Beviset må fordres, og når i Overensstemmelse hermed Appel opgives, uagtet Sagen drejer sig om Liv, Ære og Velfærd, kan dette ikke have nogen Betænkelighed i civile Sager. Hvad angår de ydre Ulemper, er det vel sandt, at den Omstændighed, at Vidner og Parter må gjøre lange Rejser og muligvis opholde sig i flere Dage på fremmede Steder, frembyder større Betænkelighed i civile end i kriminelle Sager; thi dels afholder det Offentlige i disse Udgifterne herved, idetmindste forsåvidt Domfældte ikke skal og kan erstatte dem, dels kan et sådant Offer af Tid bedre fordres af Vidnerne, når Sagen angår så alvorlige Interesser, som en Medborgers Ære, Frihed eller Liv, end når Striden kun drejer sig om et måske ikke stort Pengebeløb. Men den Betragtning, at de praktiske Ulemper i civile Sager frembyde noget større Betænkelighed, bør dog åbenbart ikke naturligen føre til, at man rent opgiver det Principrigtige, også hvor Vidneres Opholdssted er nærliggende eller disse frivilligt give Møde eller af andre Grunde deres Fremstilling for Retten ikke foranlediger nogen sær Vanskelighed. Det synes klart, at de nævnte Vanskeligheder ikke naturlige« kunne have anden Virkning, end at der i Civilprocessen indføres hensigtssvarende Undtagelser fra Principet om Vidneres personlige Møde for Hovedretten, beregnede på at befri dem herfor, hvor uforholdsmæssig stor Vanskelighed og Udgift vilde flyde af en streng Overholdelse af Grundsætningen, Ligesom det — hvor konsekvent man end vil fastholde Umiddelbarhedsprincipet — i adskillige Tilfælde bliver uundgåelig nødvendigt undtagelsesvis at lade sig neje med en skriftlig Beretning om Vidnets eller Partens andensteds afgivne Forklaring, f. Ex. i Tilfælde af Sygdom eller Fare for Tab af Beviset, således kan man i civile Sager strække disse Undtagelser noget videre, og navnlig under dem indbefatte ikke blot Tilfælde, hvor det personlige Møde for Hovedretten er

i streng Forstand umuligt, men også Tilfælde, hvor det vil være enten meget bekosteligt og besværligt eller af forholdsvis ringe Nytte med Hensyn til Sagens Oplysning. Hvorledes man vil drage Grænsen i det En« kelte, bliver naturligvis en skønssag; men Hovedsagen er, at Umiddelbarhedsgrundsætningen opretholdes som det Normale, og at der kun afviges fra den, hvor overvejende Grunde tale derfor. Ved Ordningen af de indenfor Udkastets Område faldende Materier har Kommissionen troet det rigtigt at følge den Plan i det første Afsnit at optage en Række almindelige Regler, som skulle gjælde for al Procedure overhovedet. Derved vindes, at de ledende Grundsætninger skarpt og tydeligt træde frem, og at Gjentagelser undgås. En Opstilling af almindelige Grundsætninger har derhos den store Fordel, at de Huller i Enkelthedernes Anordning, som Praris bagefter bringer for Dagen, og som neppe selv med den største Forsigtig« hed og Forudseenhed kunne undgås, let ved Videnskabens Hjælp kunne udfyldes i Henhold til disse. For at anskueliggøre den fulgte Plan behøves blot et Par Eremler. I Ud. kastets første Afsnit (dets almindelige Del) er der således optaget et Kapitel (Kap. IX.) om processuelle Forkyndelser og Meddelelser, fordi de Regler, der kunne gives herom, egne sig til Anvendelse overalt, hvor der er Tale om at forkynde eller meddele Modparten Noget, medmindre Udkastets specielle Forskrifter gjøre Undtagelse herfra, altså både ved Landsretterne og ved Underretterne, både ved Retterne i lavere og højere Instantser. Frem« deles ere de almindelige Grundregler angående Dommerens Procesledning optagne i denne almindelige Del (§§ 93 og 98

ff.), fordi de skulle komme til Anvendelse ved alle Retter. Hvorledes de i det Enkelte benyttes og muligen lempes, vil Videnskaben og Retsanvendelsen udfinde ved at undersøge Proceslovens Ånd og Grundsætninger. Ligeledes er Hoved« bestemmelsen om Dommerens Ret til at stille Spørgsmål optaget her (§§ 95 og 96), fordi det er et gennem alle Procesarterne gående Princip, at en sådan Virksomhed i den materielle Rets og den hurtige og simple Procesgangs Interesse stal udøves af Retten, og

så fremdeles. Iøvrigt er det naturligvis på mange Punkter et omtvisteligt Spørgsmål, om en Bestemmelse horer hjemme i den almindelige Del eller ikke. Således kunde fra et strengt systematisk Standpunkt Meget anføres for at give Kapitlerne om Domme og om Beviset Plads i den almindelige Del. Imidlertid har Lovforslaget dog heri valgt at gå en anden Vej, idet disse Partier af Systemet fremstilles i Afsnittet om Proceduren for Landsretterne (andet Afsnit, Kap. III og IV), og senere er der da henvist hertil. Dertil er man fornemmelig bleven bevæget dels ved den Betragtning, at Proccsmåden for Landsretterne ifølge Udkastets Hovedprinctper er Grundtypen, og at det derfor er naturligst at give et såvidt muligt helt og samlet Billede af den, hvilket ikke vilde kunne ske, når væsentlige Led måtte forbigåes og henvises til andre Steder, dels idetmindste for Bevislærens Vedkommende ved den Omstændighed, at Bevisførelsc i Ordets egentlige Forstand ifølge Mundtlighedsprincipets Væsen kun horer hjemme i første Instants og ligger aldeles udenfor Appelproceduren,

Gangen i Udkastet er altså denne: Ferst fremsættes en Række almindelige for alle Procesarter gjældende Regler. Derefter gives en fuldstændig Fremstilling af Procesmåden ved Landsretterne, i alt Væsentligt ordnet efter Sagens historiske Udviklingsgang fra dens Begyndelse til dens Pådømmelse, således at de processuelle Handlinger omhandles i den Orden og Rækkfølge, hvori de sædvanligvis forekomme. Herpå følger Læren om Retsmidlerne imod Landsretternes Domme og Hånd« linger, og førsti derefter kommer Fremstillingen af Procesmåden i civile Bagatelsager. Grunden til, at denne Orden følges, skjønt den ved første Djekast kunde synes bagvendt, er, at Retsmidlerne imod Underretsbehandlingen ere væsentlig førstjellige fra Retsmidlerne imod Landsretsbehandlingen. Thi medensPåanken afLandsretsbehandlingen væsentlig hviler på den Tanke, at Bevisspørgsrnålet, som engang er procedere: for og påkjendt af fem indsigtfulde Dommere, ikke skal yderligere proves eller gjentages, lader denne Grundsætning sig vanskelig gennemføre ved Underretterne, fordi man dog

Forinden der gåes over til Begrundelsen af de enkelte Afsnit og Paragrafer i Lovfor« staget, vil det være hensigtsmæssigt ved en så gennemgribendc Forandring i alle Hovedprin«

neppe tør lægge en endelig og upåankelig Afgjørelse af Bevisspørgsmålet i en Enkeltmands Hånd, såmeget mindre som denne i Almindelighed ikke kan ventes at blive nogen særdeles fremragende Kapacitet. Derfor er Påanken af Underretsbehandlingen ordnet således, at Parterne, når Nogen af dem er misfomøjet med den stedfundne Realitetsafgjørelse, kunne fremkalde en helt ny Bevisførelse og Udvikling af Sagen for Landsretten, uden i så Henseende at være bundne ved Underretsproceduren, som ved den** Realitetsafgørelsen omfattende Påanke i Grunden bliver sat ud af Kraft. Men af denne udstrakte Adgang til at procedere Sagen påny følger atter, at der med Hensyn til Underretsbehandlingen ingen Trang er til det i tredie Afsnit Kapitel II. omhandlede Retsmiddel, ny Foretagelse af Sagen ved den samme Ret, hvilket væsentlig hænger sammen med og stal være et Korrektiv imod Følgerne af den for Landsretsbehandlingen ejendommelige Sætning, at Bevissvorgsmålet i Reglen er endelig afgjort i første Instants. Ved disse Bemærkninger vil det være tilstrækkelig retfærdiggjort, at Lovforslaget ferst har fremstillet Landsretsbehandlingen med sin Retsmiddellære og derefter Underretsproceduren med sin På« ankelære; herved er, som Udkastets § 357 viser, ikke udelukket, at man på det sidste Zted kan henvise til det første, forsåvidtSå« dant er hensigtsmæssigt. Derpå følger da et Kapitel om Fremgangsmåden ved Trediemands Indtræden i Sagen ved Intervention og ved Tilstcevning (Adcitation), fordi Sådant kan finde Sted både med Hensyn til Landsrets« behandlingen og Underretsbehandlingen, og i begge Tilfælde væsentligt sker på samme Måde. Endelig kommer der en Række af Kapitler, fom omhandle de særegne Rettergangsarter, Rettens Tvang til Forpligtelsers Opfyldelse samt de foreløbige Retsmidler, med Hensyn til hvilke Materier de fornødne Bemærkninger ville blive gjorte i det Følgende.

ciper at forudskikke en almindelig Oversigt over, hvorledes disse ere gennemførte i nærværende Lovforslag. Den nærmere Begrundelse af de enkelte Retsregler vil blive givet i det Følgende, hvor de pågjældende Paragrafer forekomme.